

บทที่ 2

สรุปผลการวิจัยของแต่ละโครงการย่อย

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแต่ละโครงการย่อย จำแนกเป็น 6 รายการคือ 1. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ 2. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด 3. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน 4. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา 5. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 6. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง พื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา รายละเอียดแต่ละเรื่องมีดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ

1.1 สรุปความเป็นมาของโครงการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ครูได้นำความรู้ไปใช้ในการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมสนับสนุนการเรียนรู้และนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในฐานะเป็นสถาบันการศึกษาที่มีครูอาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนและผลิตผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเห็นความสำคัญ จึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาครูและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมและนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 กระบวนการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 สำรวจและวิเคราะห์หาความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม โดยการใช้แบบสอบถามครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.2.2 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล การวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยปฏิบัติการ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาชุดฝึกอบรม

1.2.3 ประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาสาระที่จะใช้ในการฝึกอบรม โดยอาศัย ข้อมูลจากบทความ ตำรา เอกสาร แนวคิด แนวปฏิบัติการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ

1.2.4 ผลิตชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ ผู้วิจัยผลิตชุดฝึกอบรม ทางไกล

1.2.5 ผลิตสื่อเสริม ที่ใช้ประกอบในการฝึกอบรม ประกอบด้วย VCD Power point ประกอบการ บรรยายเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา กรณีตัวอย่างงานวิจัยและพัฒนาสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.2.6 ตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม ในด้านความตรงตามเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ของการ วิจัย วัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

1.2.7 ทดลองใช้ชุดฝึกอบรม โดยส่งเอกสารชุดฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ศึกษาล่วงหน้า 1 เดือน จากนั้นจึงดำเนินการฝึกอบรมภาคปฏิบัติอีก 2 วัน

1.2.8 ประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม โดยประเมินการฝึกอบรมในด้าน 1) ความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ จุดเด่น จุดด้อยของหลักสูตรฝึกอบรม 2) ความรู้และ ทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรม 3) การนำความรู้ไปใช้ 4) ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม และ 5) ปัญหา อุปสรรคของการฝึกอบรม

ความรู้ของผู้เข้ารับการอบรม เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนอบรมกับหลังการอบรม พบว่า ผู้ เข้ารับการอบรมสามารถทำคะแนนจากการทดสอบความรู้ โดยได้คะแนนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการ อบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่าการ อบรมภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก รายการที่มีความเหมาะสมมากที่สุดอันดับแรกคือ ความ เหมาะสมของสถานที่ฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรมทางไกลที่ประกอบด้วยเอกสารการฝึกอบรม กรณีตัวอย่างงานวิจัยและพัฒนา และ ชุดกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ มีความเหมาะสมในระดับมากในด้านการนำเสนอเนื้อหาชัดเจน การแบ่งเรื่องและแบ่งหัวข้อย่อยมีความเหมาะสม ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย เนื้อหาง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมวิจัยและพัฒนางานวิชาการ จากการสอบถามความ พึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม โดยให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีระดับความพึง พพอใจต่อการฝึกอบรมเรื่องการวิจัยและพัฒนาโดยภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.58 คะแนน เหตุผลที่มี ความพอใจในระดับมาก เพราะ ได้รับความรู้ในการทำวิจัยและพัฒนางานวิชาการมากขึ้น ได้เห็นตัวอย่าง งานวิจัยที่หลากหลาย ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ๆ และการอธิบายของวิทยากรชัดเจน ตามลำดับ ขั้นตอนของการทำวิจัย

การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยและพัฒนางานวิชาการของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างดี มีผลงานวิจัยที่กำลังดำเนินการวิจัยและพัฒนา 10 เรื่อง

1.3 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

1.3.1 รูปแบบและส่วนประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล ได้แก่

- 1) เอกสารการฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ
- 2) สื่อเสริม VCD
- 3) Power point ประกอบการบรรยาย เรื่องการวิจัยและพัฒนา
- 4) สื่อประกอบกิจกรรมฝึกปฏิบัติ
- 5) ตารางการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 6) แบบทดสอบตนเองก่อนการฝึกอบรม
- 7) แบบทดสอบผลตนเองหลังการฝึกอบรม
- 8) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ

1.3.2 วิธีการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล มีดังนี้

1 ส่งเอกสารการฝึกอบรมพร้อมสื่อเสริมให้ศึกษาล่วงหน้า โดยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้ศึกษาเอกสารการฝึกอบรมโดยละเอียด ตลอดจนเรียงตามลำดับสาระ จับประเด็นแต่ละเรื่องให้ได้ ว่ากล่าวถึงเรื่องสำคัญๆ อะไรบ้าง และควรทำบันทึกสาระสำคัญๆ ของแต่ละสาระแต่ละเรื่องไว้ล่วงหน้าด้วย

2 การฝึกปฏิบัติ ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อฝึกปฏิบัติ เรื่องพื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ เป็นเวลา 2 วัน ณ อาคารสัมมนา 2 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3 การประเมินผล ผู้รับการอบรมทุกคนจะได้ทำแบบทดสอบ ก่อน-หลังการฝึกอบรม เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ ก่อนและหลังการฝึกอบรม และทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ

1.3.3 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ ผลผลิตที่เป็นชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ดั่งมีองค์ประกอบที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 1.3.1

1.4 ข้อเสนอแนะ

ก่อนที่ผู้เข้ารับการอบรมจะนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริง ควรมีการฝึกฝนทักษะต่างๆ ในการวิจัยและพัฒนาให้มีความชำนาญภายใต้การดูแลของนักวิจัยที่ผู้เชี่ยวชาญก่อน

ผู้เข้ารับการอบรมควรนำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ได้รับไปทดลองปฏิบัติจริง เพื่อประโยชน์แก่นักเรียน และพัฒนาการวิจัยและพัฒนางานวิชาการให้เกิดขึ้นในหน่วยงานของตนเอง

1.4.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนมีดังนี้

1 ใช้ในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เมื่อมีการสอนเรื่องการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เช่นให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน ที่นำมาจากเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้

2 ใช้ในการชั้นการสอน ในการสัมมนาเสริม สัมมนาเข้ม รวมทั้งการอบรมเข้มในชุดวิชาที่เกี่ยวข้องกับการการวิจัยและพัฒนา โดยนำเนื้อหาในเอกสารฝึกอบรม สื่อวีซีดี สไลด์คอมพิวเตอร์ไปใช้ในการเรียนการสอนดังกล่าว

3 ใช้ผลการวิจัย และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการนำเสนอให้นักศึกษาทราบถึงความจำเป็นหลักการและแนวคิดสำคัญของการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ รวมทั้งตัวอย่างงานวิจัยและพัฒนา

1.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจทั่วไปที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนางานวิชาการสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำไปใช้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ เพื่อเป็นเครื่องมือประเมินความรู้พื้นฐานฯ แต่ต้องศึกษาในรายละเอียดของแบบทดสอบ วิธีการทำแบบทดสอบ การตรวจให้คะแนน และการแปลความหมายอย่างชัดเจนเสียก่อน

2 ชุดฝึกอบรมทางไกลในส่วนของเอกสารการฝึกอบรมและ สื่อเสริม ผู้ที่จะนำไปใช้ ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ และควรได้รับการฝึกฝนปฏิบัติ และผ่านการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการจนมีความเชี่ยวชาญเพียงพอก่อนที่จะนำไปใช้

2. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด

2.1 สรุปความเป็นมาของโครงการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด

การคิดเป็นความสามารถที่มีความสำคัญในการนำไปใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิต แต่ในสภาพปัจจุบันมีข้อมูลที่แสดงว่าความสามารถด้านการคิดของนักเรียนอยู่ในสภาวะที่มีปัญหาเด่นชัดของ

ปัญหาประการหนึ่งคือครูไม่รู้วิธีการให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นรูปธรรม ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการจัดฝึกรอบรมให้ความรู้กับครู แต่ไม่ได้ผลเต็มที่เพราะทำได้ไม่ทั่วถึง และขาดการติดตามผลให้ความช่วยเหลือครูหลังได้รับการอบรม เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการพัฒนาชุดฝึกรอบรมทางไกลที่สามารถให้การอบรมกับครูเป็นจำนวนมากโดยการใช้สื่อเอกสารที่ครูสามารถศึกษาด้วยตนเองผนวกกับการได้ฝึกปฏิบัติตามแนวการศึกษาและมีโอกาสได้รับการอบรมแบบเผชิญ เป็นครั้งคราวตามด้วยการมีระบบติดตามผลการทำงานให้คำแนะนำกับผลงานการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูได้ทำจะสามารถแก้ปัญหาให้ครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดของนักเรียนได้

2.2 กระบวนการพัฒนาชุดฝึกรอบรมทางไกลเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด

2.2.1 สำรวจความต้องการของครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดพบว่าครูต้องการเรียนรู้แนวทางและตัวอย่างในการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้เพื่อนำไปจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน

2.2.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ความหมายและขอบเขตของการคิด วิธีการและตัวอย่างของการจัดอบรมด้วยระบบทางไกล

2.2.3 ผลิตเอกสารและสื่อที่ใช้ในการฝึกรอบรมทางไกลประกอบด้วย

- 1) การผลิตเอกสารประมวลสาระและแนวการศึกษาให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง
- 2) การผลิตสื่อเสริมเป็นภาพยนตร์ในรูปแบบของ CD บรรยายความรู้และให้ตัวอย่างสภาพการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนจริง
- 3) การผลิตสื่อการฝึกรอบรมแบบเผชิญหน้า 1 ครั้ง ประกอบด้วย Power point การบรรยายและเอกสารประกอบการรับการอบรม

2.2.4 นำเอกสารและสื่อที่ใช้ในการฝึกรอบรมทางไกลไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงโดยการประเมินค่า IOC แล้วนำข้อมูลจากการตรวจมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.5 นำชุดฝึกรอบรมทางไกลไปทดลองใช้กับครู

2.2.6 ติดตามผลการใช้โดยให้ครูประเมินความพอใจและตรวจผลงานการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละคน

2.3 ข้อค้นพบ

2.3.1 รูปแบบของชุดฝึกประกอบด้วย 2 ส่วนคือ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การติดตามผลการเรียนรู้ การผลิตเอกสารประมวลสาระและแนวการศึกษาเป็นสื่อหลัก และภาพยนตร์จาก CD เป็นสื่อเสริมให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองก่อน แล้วจัดให้ผู้เรียนได้รับการฝึกรอบรมแบบเผชิญ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แนวทางในการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองแล้วมีการกำหนดให้ผู้เรียนต้อง

ปฏิบัติงานด้วยตนเองแล้วส่งผลงานเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดนำมาส่งและได้รับข้อเสนอแนะกลับไป เพื่อปรับปรุงและเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของตนเอง

2.3.2 ส่วนประกอบของชุดฝึกๆ ประกอบด้วย ชุดเอกสารสื่อหลักและสื่อ CD เป็นสื่อเสริมการให้การอบรมการเผชิญหน้า 1 ครั้ง และระบบให้คำแนะนำการปฏิบัติงานจากผลงานของผู้เรียน

2.3.3 วิธีการใช้ชุดฝึกๆ มีดังนี้ 1) ให้ผู้เรียนศึกษาความรู้ จากเอกสารสื่อหลักและภาพยนตร์จาก CD เป็นสื่อเสริม 2) เข้ารับการอบรมแบบต่อหน้า 1 ครั้ง แล้วนำความรู้ความเข้าใจที่ได้ไปผลิตชิ้นงานของตนเอง 3) ส่งงานให้ผู้สอนตรวจและให้คำแนะนำ เพื่อการปรับความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

2.3.4 การประเมินผลการใช้ชุดฝึก / การนำไปใช้

1) การประเมินในส่วนของเอกสาร มีการปรับปรุงแก้ไข ในส่วนของ CD เสริมไม่ต้องปรับปรุงแก้ไข
2) การนำไปใช้พบว่า ครูที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล ประเมินความสามารถและความรู้ความเข้าใจของตนเองในการออกแบบกิจกรรมและการวัดประเมินผลค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเป็นประเด็นที่ทำความเข้าใจยาก และครูมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้องจึงทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินผลงานการเขียนแผนการเรียนรู้ระดับ 5 จาก 10 คะแนน ซึ่งเป็นเกณฑ์ระดับต่ำ

2.3.5 องค์ความรู้ที่ได้รับ

1. ผลผลิตที่เป็นชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดดังมีองค์ประกอบที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 2.3.2
2. ครูจำนวนมากไม่เคยชินกับการเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเองและการเรียนรู้ที่ต้องใช้ความอดทนสูง
3. ครูมีความรู้ความสามารถพื้นฐานในการวางแผนและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันมาก
4. การจะพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดต้องทำอย่างต่อเนื่อง ครูที่ต้องการพัฒนาตนเองให้ทำงานนี้ได้ต้องมีความตั้งใจและมุ่งมั่น ไม่ท้อถอย จึงจะประสบความสำเร็จ

2.4 ข้อเสนอแนะ

1. การกำหนดกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม โดยใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลต้องให้การคัดเลือกให้ได้บุคคลที่มีความสมัครใจ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองด้วยความอดทน และมีวินัยสามารถควบคุมตนเองให้ทำการศึกษาความรู้ด้วยตนเองให้ทำการศึกษาความรู้ด้วยตนเองได้จึงจะได้ผล

2. การอบรมครูให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดได้ต้องใช้ทั้งระบบการอ่าน/ศึกษาข้อมูลความรู้ด้วยตนเองที่ต้องเพิ่มข้อมูลตัวอย่างในสถานการณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และต้องเพิ่มกิจกรรมในการอบรมแบบเผชิญหน้าให้มากขึ้นรวมทั้งการเพิ่มจำนวนครั้งของการติดตาม ให้ข้อเสนอแนะกับผลงานการเขียนแผนการเรียนรู้ให้มากขึ้น และต้องใช้เวลาในการทำงานติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 2-3 ปี จะทำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติงานได้

3. การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

3.1 สรุปความเป็นมาของโครงการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดให้ก็คือ กิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูที่ปรึกษาทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกของอาชีพและการมีงานทำ ดังนั้น ครูทุกคนที่ต้องทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษานั้น จำเป็นต้องรู้จักระบบและบริการ ตลอดจนมีทักษะการปรึกษาที่จำเป็นในการช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพมากที่สุด ผู้ทำหน้าที่ครูที่ปรึกษาจึงควรได้รับการฝึกอบรมในเรื่องนี้ ทั้งนี้เพื่อจะได้มีการเพิ่มเติมในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับระบบบริการปรึกษาที่จำเป็นเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงตระหนักถึงความสำคัญของทักษะและแนวปฏิบัติในการจัดการระบบบริการปรึกษา สำหรับครูที่ปรึกษา ที่มีกระบวนการที่ชัดเจน มีวิธีการให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จึงได้มีโครงการวิจัยพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา และจะได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลดังกล่าวให้เป็นแนวทางแก่สถานศึกษาทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ในการจัดระบบบริการปรึกษาต่อไป

3.2 กระบวนการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษามีขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์หาความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม โดยการใช้แบบสอบถามครูที่ปรึกษาและบุคลากรทางการศึกษา

2. วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เอกสารพื้นฐานการให้บริการปรึกษา สำหรับครูที่ปรึกษา พร้อมทั้งเอกสาร/หลักฐานงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการปรึกษา สำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรอื่นๆ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาชุดฝึกอบรม

3. ประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาสาระที่จะใช้ในการฝึกอบรม โดยอาศัย ข้อมูลจากบทความ ตำรา งานวิจัย และเอกสารแนวคิด ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ที่ปรากฏใน เอกสาร/หลักฐาน

4. ผลิตชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา โดยชุดฝึกอบรมที่อยู่ในรูปแบบประมวลสาระเป็นสื่อหลัก

5. ผลิตสื่อเสริม ผู้วิจัยผลิตสื่อเสริมที่ใช้ประกอบในการฝึกอบรม ประกอบด้วย VCD และสไลด์ คอมพิวเตอร์ เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานและเทคนิคการให้บริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

6. ตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบชุดฝึกอบรมในด้านความตรง ตามเนื้อหาสาระสำคัญของการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการวิจัย วัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม และ ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

7. ทดลองใช้ชุดฝึกอบรม ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษา สำหรับครูที่ปรึกษา ผู้เข้ารับการอบรม ประกอบด้วย ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยส่ง เอกสารชุดฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ศึกษาล่วงหน้า 1 เดือน จากนั้นจึงดำเนินการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ แบบเผชิญหน้าอีก 2 วัน

8. ประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม ผู้วิจัยประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม โดย ประเมินการฝึกอบรมในด้าน 1) ความพึงพอใจที่มีต่อชุดการฝึกอบรมระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ ปรึกษา จุดเด่น จุดด้อยของหลักสูตรฝึกอบรม 2) ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรม 3) การนำ ความรู้ไปใช้ 4) ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม 5) ปัญหา อุปสรรคของการฝึกอบรม และ 6) ปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการฝึกอบรม

3.3 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

3.3.1 รูปแบบและส่วนประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล ได้แก่

1) สื่อหลักเป็นเอกสารการฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา อยู่ในรูปแบบประมวลสาระ มีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1) ชื่อชุดฝึกอบรม
- 1.2) คำอธิบายชุดฝึกอบรม
- 1.3) วัตถุประสงค์

- 1.4) การเตรียมตัวเพื่อศึกษาด้วยตนเอง
- 1.5) การประเมินผลตนเองก่อนการฝึกอบรม
- 1.6) เนื้อหาสาระที่ใช้ในการฝึกอบรม ประกอบด้วย
- 1.7) กิจกรรมฝึกปฏิบัติ
- 1.8) สื่อประกอบกิจกรรมฝึกปฏิบัติ
- 1.9) การประเมินผลตนเองหลังการฝึกอบรม
- 2) สื่อเสริม VCD
- 3) สไลด์คอมพิวเตอร์
- 4) สื่อประกอบกิจกรรมฝึกปฏิบัติ
- 5) ตารางการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 6) แบบทดสอบตนเองก่อนการฝึกอบรม
- 7) แบบทดสอบผลตนเองหลังการฝึกอบรม
- 8) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครู

ที่ปรึกษา

3.3.2 วิธีการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล มีดังนี้

1) ส่งเอกสารการฝึกอบรมพร้อมสื่อเสริมให้ศึกษาล่วงหน้า

เอกสารการฝึกอบรมชุดฝึกอบรม เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ได้บรรจุเนื้อหาสาระสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาไว้โดยละเอียด ฉะนั้นเพื่อให้การฝึกอบรมดำเนินไปด้วยดี และบรรลุผลตามความมุ่งหมายของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รับการฝึกอบรมจึงควรได้รับการศึกษาเอกสารการฝึกอบรมโดยละเอียด ตลอดจนเรียงตามลำดับสาระ จับประเด็นแต่ละเรื่องให้ได้ว่ากล่าวถึงเรื่องสำคัญๆ อะไรบ้าง และควรทำบันทึกสาระสำคัญๆ ของแต่ละสาระแต่ละเรื่องไว้ด้วย

2) การฝึกปฏิบัติ

ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อฝึกปฏิบัติ เรื่อง พื้นฐานเกี่ยวกับการให้บริการปรึกษา เป็นเวลา 2 วัน

3) การประเมินผล

ผู้รับการอบรมทุกคนจะได้ทำแบบทดสอบ ก่อน-หลังการฝึกอบรม เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

3.3.3 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ ผลผลิตที่เป็นชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการ
 บริการสำหรับครูที่ปรึกษา ดั่งมีองค์ประกอบที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 3.3.1

3.4 ข้อเสนอแนะ

ก่อนที่ผู้เข้ารับการอบรมจะนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริง ควรมีการฝึกฝนทักษะต่างๆ ใน
 การปรึกษาให้มีความชำนาญภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญก่อน

ผู้เข้ารับการอบรมควรนำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ได้รับไปทดลองปฏิบัติจริง เพื่อ
 ประโยชน์แก่นักเรียน และพัฒนาบริการปรึกษาที่เป็นระบบให้เกิดขึ้นในหน่วยงานของตนเอง

3.4.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนมีดังนี้

1) ใช้ในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เมื่อมีการสอนเรื่องทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษา เช่น ให้
 นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน ที่นำมาจากเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้

2) ใช้ในการชั้นการสอน ในการสัมมนาเสริม สัมมนาเข้ม รวมทั้งการอบรมเข้มในชุดวิชาที่
 เกี่ยวข้องกับการให้การปรึกษา โดยนำเนื้อหาในเอกสารฝึกอบรม สื่อวีซีดี สไลด์คอมพิวเตอร์ไปใช้ในการ
 เรียนการสอนดังกล่าว

3) ใช้ผลการวิจัย และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการนำเสนอให้นักศึกษาทราบถึงความจำเป็น
 หลักการและแนวคิดสำคัญของการให้การปรึกษา

3.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับครูที่ปรึกษาและผู้สนใจทั่วไปที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

1) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา สามารถนำไปใช้กับครูที่
 ปรึกษาได้ เพื่อเป็นเครื่องมือประเมินความรู้พื้นฐานฯ แต่ต้องศึกษาในรายละเอียดของแบบทดสอบ วิธีการ
 ทำแบบทดสอบ การตรวจให้คะแนน และการแปลความหมายอย่างถี่ถ้วนเสียก่อน

2) ชุดฝึกอบรมทางไกลในส่วนของเอกสารการฝึกอบรมและ สื่อเสริม ผู้ที่จะนำไปใช้ ควรเป็นผู้ที่มี
 ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการให้บริการปรึกษา และควรได้รับการฝึกฝนปฏิบัติ และผ่านการ
 อบรมจากผู้เชี่ยวชาญในด้านให้การปรึกษาจนมีความเชี่ยวชาญเพียงพอก่อนที่จะนำไปใช้

4. การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การใช้แหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียน การสอน

4.1 สรุปความเป็นมาโครงการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การใช้แหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียนการ สอน

สภาพปัจจุบันของการเรียนการสอนเกี่ยวกับการใช้แหล่งการเรียนรู้ มีการใช้แหล่งการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบปัญหาเกี่ยวกับการใช้แหล่งการเรียนรู้หลายประการ คือ ปัญหาการขาดชุดการเรียนและคู่มือสำหรับใช้กับการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ ปัญหาในด้านเวลาใช้เวลาในการเรียนมาก ปัญหาในด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนไม่ได้เรียนเท่าที่ควรและไม่ได้รับประสบการณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด นอกจากนี้ ยังใช้แหล่งการเรียนรู้ไม่เต็มที่รู้สึกไม่ได้ประโยชน์จากการใช้แหล่งการเรียนรู้ (สุมนทิพย์ บุญสมบัติ วาสนา ทวีกุลทรัพย์ และวาณี บุญยะไวโรจน์: 2549)

นอกจากนี้ กมลา แสงสีทอง และเทวี โพธิผละ (2530: 886-868) ได้กล่าวถึงปัญหาของการใช้แหล่งการเรียนรู้ว่า “นักเรียนไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ไม่รู้ถึงประโยชน์ของแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ได้ส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งการเรียนรู้เท่าที่ควร”

จากปัญหาดังกล่าวนี้นั้น แนวทางหนึ่งที่จะแก้ปัญหาคือช่วยลดปัญหาการใช้แหล่งการเรียนรู้ได้ คือ ครูมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้แหล่งการเรียนรู้ ในเรื่องขั้นตอนการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นระบบ และการผลิตชุดการเรียนจากแหล่งการเรียนรู้เพื่อช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและผู้เรียนเกิดการอยากเรียนรู้ การที่ครูจะมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวนี้ ต้องจัดอบรมให้โดยพัฒนาเครื่องมือที่ช่วยถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในรูปชุดฝึกอบรมทางไกล ซึ่งชุดฝึกอบรมดังกล่าวต้องผ่านกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพ เพื่อให้นำไปใช้ในการอบรมครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

4.2 กระบวนการพัฒนาชุดมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมทางไกล การผลิตชุดการเรียนทางไกล และเนื้อหาและประสบการณ์เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมทางไกล เรื่องการใช้แหล่งการเรียนรู้โดยการสอบถามกับครูผู้สอน จำนวน 120 คน ด้วยแบบสอบถามปลายปิด แบบเลือกตอบ และแบบสอบถามปลายเปิด

ขั้นที่ 3 พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมทางไกล นำผลการวิจัยที่ได้ในขั้นที่ 1-2 มาจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม ประกอบด้วย คำอธิบายรายวิชาและวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 4 กำหนดหน่วยเนื้อหา ได้พิจารณาจากหลักสูตรการฝึกอบรมทางไกล มีจำนวน 2 หน่วย เนื้อหา หน่วยที่ 1 ระบบการใช้แหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน หน่วยที่ 2 การผลิตและการทดสอบประสิทธิภาพชุดการเรียนแหล่งการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 ผลิตประมวลสาระ แบบฝึกปฏิบัติ และคิวดิ

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษาและด้านแหล่งการเรียนรู้

ขั้นที่ 7 ปรับปรุงชุดฝึกอบรมทางไกลตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 8 ทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมทางไกล โดยการทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นใน 3 ขั้นตอน คือ ทดลองแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม

4.3 ข้อค้นพบ

4.3.1 ประเภทของชุดฝึกอบรมทางไกล ที่พัฒนาขึ้นเป็นชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยึดสิ่งพิมพ์เป็นหลัก

4.3.2 สื่อประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล ประกอบด้วย ประมวลสาระ แบบฝึกปฏิบัติ และดีวีดี

1.ประมวลสาระที่ผลิตขึ้น ประกอบด้วย แผนผังแนวคิด แผนการสอนประจำหน่วย แผนการสอนประจำตอน เนื้อหาสาระ กิจกรรม แนวตอบ และบทสรุปท้ายหน่วย

1) แผนผังแนวคิด ที่เสนอในประมวลสาระให้ผู้รับการฝึกอบรมก่อนเรียนเนื้อหาสาระ เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระในตอนและหัวเรื่อง ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมเห็นภาพรวมของเนื้อหาสาระที่ต้องเรียน เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2) แผนการสอนประจำหน่วยและตอน ซึ่งประกอบด้วยหัวเรื่อง แนวคิด และวัตถุประสงค์ ช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เตรียมล่วงหน้าก่อนศึกษาเนื้อหาว่าต้องเรียนอะไรและได้รับอะไรจากที่เรียน

3) เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย การเกริ่นนำ การเสนอเนื้อหาและสรุปเนื้อหา

4) กิจกรรมในประมวลสาระ กิจกรรมในประมวลสาระได้ออกแบบหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมไม่เบื่อหน่ายในการเรียน และกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ผู้รับการฝึกอบรมเรียน คือ (1) ให้เขียนแผนภูมิหรือแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ (2) ให้ตอบคำถาม (3) ให้เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง (4) กิจกรรมแบบปรนัย คือ จับคู่ เติมคำ (5) คิดคำนวณการหาประสิทธิภาพจากโจทย์ที่กำหนด เป็นต้น

5) แนวตอบหรือการได้ผลย้อนกลับ มีหลายรูปแบบตามลักษณะกิจกรรม เช่น เฉลยโดยให้คำตอบที่ถูกต้อง สรุปสาระสำคัญ โดยให้รายละเอียด เป็นต้น

6) บทสรุปท้ายหน่วย ที่นำเสนอขึ้นมาจากแนวคิดสำคัญของแต่ละหัวเรื่อง ส่งเสริมให้ผู้รับการฝึกอบรมเข้าใจเนื้อหาสาระดียิ่งขึ้น เพราะเป็นภาพรวมสุดท้ายของเนื้อหาสาระ

2. แบบฝึกปฏิบัติ เป็นเอกสารที่ผู้รับการฝึกอบรมต้องใช้ควบคู่กับประมวลสาระในการบันทึกสาระสำคัญและทำกิจกรรม ได้ออกแบบการบันทึกสาระสำคัญในรูปแผนผัง หรือรูปแผนภูมิหรือตารางให้

ผู้รับการฝึกอบรมบันทึกตามที่กำหนดไว้ให้ ซึ่งช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้จัดลำดับเนื้อหาได้ดีขึ้น และทำให้ง่ายต่อการบันทึก

3.วิธีดี จัดทำเพื่อเสริมความรู้ในเรื่องการใช้แหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบรายการกึ่งสารคดีความยาว 1 ชั่วโมง จำนวน 1 รายการ

4.3.3 วิธีการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล

ขั้นตอนการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลมีดังนี้ คือ (1) ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (2) ศึกษาแผนการสอน (3) ศึกษาเนื้อหาในแต่ละหัวเรื่อง (4) ทำกิจกรรมและตรวจสอบคำตอบในแนวตอบ (5) ชมวีดี และ (6) ทำแบบทดสอบหลังเรียน

4.3.4 การประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล

1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพ พบว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่อง การใช้แหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2 ผลความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้รับการฝึกอบรม พบว่า ผู้รับการฝึกอบรมที่เรียนด้วยชุดฝึกอบรมทางไกลมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3 ผลความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรม พบว่า โดยภาพรวมของผู้รับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมทางไกลระดับมากที่สุด

4 ผลการประเมินและติดตามผู้รับการฝึกอบรม พบว่า ผู้รับการฝึกอบรมได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้กับนักเรียน และผลิตชุดการเรียนแหล่งเรียนรู้นำมาใช้ในการสอนด้วย

4.3.5 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ ผลผลิตที่เป็นชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การใช้แหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน ดังมีองค์ประกอบที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 4.3

4.4 ข้อเสนอแนะ

4.4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การใช้แหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนได้ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพ นำไปใช้ในการฝึกอบรมกับครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนของนักเรียน

2. ชุดฝึกอบรมทางไกลสามารถใช้กับผู้รับการฝึกอบรมศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน หรือสถานที่อื่นๆ เช่นเดียวกับการศึกษาทางไกล

3. ชุดฝึกอบรมทางไกลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ประมวลสาระ ตัวอย่างชุดการเรียนแหล่งการเรียนรู้ แบบฝึกปฏิบัติเป็นสื่อหลัก และวีดิทัศน์เป็นสื่อเสริม ได้ให้ผู้รับการฝึกอบรมศึกษาค้นคว้าทุกสื่อ ในกรณีที่จะนำชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่อง การใช้แหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนไปใช้ต้องมีสื่อดังกล่าวอย่างครบถ้วน

4. ผู้รับการฝึกอบรมนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในเวลาที่กำหนดไว้ 2 เดือน ก็เพียงพอสามารถประเมินและติดตามผู้รับการฝึกอบรมได้

4.4.2 เสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การใช้แหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน พบว่า ชุดฝึกอบรมนี้มีประสิทธิภาพทำให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้น และที่สำคัญผู้รับการฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้เรียนจากชุดฝึกอบรมนี้ไปใช้ประโยชน์มาก และชอบที่จะเรียนด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล น่าจะวิจัยครั้งต่อไป คือการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการเรียนการสอน จะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความก้าวหน้าในการเรียนเช่นกันหรือไม่

2. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความเห็นในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.64$) ว่าบทสรุปสุดท้ายของหน่วยในประมวลสาระช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมเข้าใจเนื้อหาสาระดียิ่งขึ้นและใช้ทบทวนเนื้อหาสาระที่เรียนได้ แสดงให้เห็นว่าบทสรุปมีประโยชน์ต่อผู้รับการฝึกอบรมมาก น่าจะมีการวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลโดยมีการใช้บทสรุปก่อนเสนอเนื้อหาสาระและหลังเสนอเนื้อหาสาระจะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความเห็นในระดับมากที่สุดเช่นกันหรือไม่

3. จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้กับผู้รับการฝึกอบรมซึ่งเป็นครูผู้สอน พบว่า แบบฝึกปฏิบัติใน ส่วนที่ให้บันทึกสาระสำคัญได้เสนอในรูปแบบใหม่แตกต่างจากแบบฝึกปฏิบัติของมหาวิทยาลัย คือ เสนอให้มีการบันทึกสาระสำคัญในรูปแบบแผนผังหรือแผนภูมิ หรือตาราง ซึ่งช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมบันทึกสาระสำคัญได้ง่าย จัดลำดับเนื้อหาสาระได้ง่าย และที่สำคัญใช้ทบทวนความรู้ที่ได้ศึกษาจากประมวลสาระด้วย คุณประโยชน์ของแบบฝึกปฏิบัติดังกล่าวน่าจะทำให้มีการวิจัยโดยนำมาปรับใช้กับชุดวิชาของมหาวิทยาลัยใน ส่วนที่เป็นแบบฝึกปฏิบัติหรือแนวการศึกษา จะทำให้นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นหรือไม่ และจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษามากน้อยเพียงใด

4. จากการสัมภาษณ์ครูผู้รับการฝึกอบรม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ คือ งบประมาณในการพานักเรียนไปเรียนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ ในประเด็นนี้ น่าจะมีการจัดภายในโรงเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ โดยให้แนวทางกับครูเกี่ยวกับความสำคัญ องค์ประกอบ รูปแบบ ประเภท และวิธีการจัดภายในโรงเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ เห็นควรนำมาผลิตเป็นชุดฝึกอบรม

ทางไกล เรื่อง การจัดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยการพัฒนาชุดนี้ขึ้นผ่านกระบวนการทดสอบ ประสิทธิภาพ จะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์หรือไม่ หากพัฒนาชุดดังกล่าวได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอนต่อไป

5. การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

5.1. ความเป็นมาของโครงการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน

โลกปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งในแต่ละวันมนุษย์รับรู้ข่าวสารข้อมูลเป็นจำนวนมากทั้งจากการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และตามอสังขาคัย อย่างไรก็ตามบุคคลสำคัญ และเป็นหลักที่ให้ความรู้ในด้านข่าวสารข้อมูลเชิงวิชาการส่วนใหญ่แก่ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนหรือผู้แสวงหา ความรู้เพิ่มเติมยังคงเป็นครู หรือบุคลากรทางการศึกษา เช่นที่ผ่านมา ซึ่งครูที่ต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ให้กับผู้เรียนในอดีตนั้น มักจะประสบปัญหาด้วยการะงานการสอนที่มีอยู่มากทำให้ขาดโอกาสและเวลาใน การค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการสอนที่ทันสมัย แต่ครูในปัจจุบันจะไม่ประสบปัญหาเช่นในอดีต เพราะ ปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลความรู้ในรูปแบบต่างๆ อย่าง แพร่หลาย โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและรวดเร็ว รวมทั้งการที่ทุกคนต่างยอมรับ ว่าสารสนเทศเป็นฐานความรู้เศรษฐกิจที่สำคัญในสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และทันสมัย ย่อมได้เปรียบในการนำสารสนเทศไปใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

การที่ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่สามารถนำสารสนเทศมากระดับประชากรไทยให้มีความรู้ ทักษะ และคุณภาพชีวิตด้วยกระบวนการจัดการศึกษาให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงความรู้ รู้จักแสวงหา ความรู้ เป็นได้ทั้งผู้ให้และผู้รับความรู้ในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน สารสนเทศด้านการศึกษาจึงมี ความสำคัญต่อวิชาชีพครู คือ 1) เป็นรากฐานการตัดสินใจ ช่วยในการวางแผน วินิจฉัยสั่งการ และการ ตัดสินใจให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และ 2) เป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งการพัฒนาคนและองค์การ

ฉะนั้นครูส่วนใหญ่ซึ่งมีความรู้ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์อยู่แล้วย่อมมีข้อได้เปรียบใน การเข้าถึงสารสนเทศดังกล่าว หากแต่ในบางครั้งพบว่า การสืบค้นสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตนั้น ผู้สืบค้น สารสนเทศมักจะได้รับสารสนเทศที่มีปริมาณมากเกินไปจนทำให้เกิดปัญหาในการเลือกสรรข้อมูลที่ตรงกับ ความต้องการอย่างแท้จริง หรือผู้สืบค้นไม่ทราบว่าจำนวนแหล่งสารสนเทศด้านการเรียนการสอน เครื่องมือที่ช่วยในการสืบค้นสารสนเทศ หรือเมื่อได้รับสารสนเทศมาแล้วจะไม่ทราบวิธีอ้างอิงผลงานทาง

วิชาการที่ถูกต้อง เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะครู บางคนยังขาดทักษะและเทคนิควิธีการในการสืบค้นหรือการเข้าถึงสารสนเทศจากแหล่งการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของตนได้ จึงทำให้เกิดปัญหาในการคัดเลือกสารสนเทศที่มีอยู่จำนวนมากและเห็นว่าเป็นเรื่องยาก และเสียเวลาในการสืบค้น ส่งผลให้ผู้เรียนขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้สารสนเทศใหม่ๆ และขาดความรู้ที่ทันสมัยต่อการนำไปใช้งานให้เกิดประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยในระบบทางไกลเล็งเห็นว่าครู อาจารย์ ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบหรือนอกระบบโรงเรียนควรได้ใช้ศักยภาพของตนทางคอมพิวเตอร์ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ จึงได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาครู อาจารย์ ให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการสืบค้นสารสนเทศ และสามารถนำสารสนเทศไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

5.2 กระบวนการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมีขั้นตอนการพัฒนาดังต่อไปนี้

5.2.1 ศึกษาหลักสูตร เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหัวข้อความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมทางไกล

5.2.2 ดำรวจความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมทางไกลเรื่องการสืบค้นสารสนเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมากำหนดเนื้อหาของชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการสืบค้นสารสนเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์เอกสารการฝึกอบรมทางไกลเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาพัฒนาเป็นชุดฝึกอบรม

5.2.4 ออกแบบวิธีการฝึกอบรมสำหรับผู้รับการฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยผู้รับการฝึกอบรมต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1 ศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลด้วยตนเอง

2 ฝึกปฏิบัติโดยเข้ามาฝึกกับวิทยากร 1 วัน โดยกิจกรรมในการฝึกจะมีทั้งการบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการสรุปเนื้อหาโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

5.2.5 การผลิตชุดฝึกอบรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1 สร้างชุดฝึกอบรมทางไกลที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน แผนหน่วย แผนตอน เนื้อหา กิจกรรมท้ายตอน แบบทดสอบหลังเรียน พร้อมเฉลย แบบทดสอบและกิจกรรม

2 ผลิตภัณฑ์เอกสารและวัสดุอุปกรณ์ประกอบ ได้แก่ คู่มือชุดฝึกอบรม และคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเสริมการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ

3 ตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรมทางไกลที่พัฒนาขึ้นข้างต้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงชุดฝึกอบรม

5.2.6 นำชุดฝึกอบรมทางไกลฯและแบบสอบถามความพึงพอใจไปทดลองใช้ (Try out) โดยทดลองใช้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาแล้วนำผลมาปรับปรุง

5.2.7 นำชุดฝึกอบรมทางไกลฯที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง

5.3 ข้อค้นพบ

5.3.1 รูปแบบของชุดฝึกอบรมทางไกลฯ

เป็นชุดฝึกอบรมทางไกลฯที่มีเอกสารให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ศึกษาด้วยตนเองก่อนล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ศึกษาด้วยตนเองจากเอกสารมาลงมือปฏิบัติ โดยมีวิทยากรให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามที่ผู้เข้ารับการอบรมมีข้อสงสัย ไม่ชัดเจน หรือเมื่อลงมือปฏิบัติมีข้อติดขัด เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้จริง ซึ่งใช้เวลาฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน

5.3.2 ส่วนประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกลฯ

2.2.1 เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนประกอบด้วย

- 1) แบบทดสอบก่อนฝึกอบรม
- 2) แผนหน่วย แผนตอน เนื้อหา
- 3) กิจกรรมท้ายตอน
- 4) แบบทดสอบหลังฝึกอบรม
- 5) เฉลยแบบทดสอบและกิจกรรม

2.2.2 คู่มือชุดฝึกอบรม

2.2.3 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (เสริมการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ)

5.3.3 วิธีการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลฯ

ในการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลฯแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการให้ผู้เข้ารับการ

ฝึกอบรมศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และส่วนที่สองเป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

1 การศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

1) การเตรียมตัวเพื่อการศึกษาด้วยตนเอง

ชุดฝึกอบรมทางไกลที่จัดทำขึ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการฝึกอบรมที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ โดยผู้ให้การอบรม (วิทยากร) และผู้รับการอบรมไม่จำเป็นต้องพบกันหรือพบปะกันน้อย โดยชุดฝึกอบรมทางไกลประกอบด้วย เอกสารพร้อมแบบฝึกปฏิบัติ และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ดังนั้นความสำเร็จของการฝึกอบรมจึงขึ้นอยู่กับผู้รับการฝึกอบรมเป็นส่วนใหญ่ คณะผู้จัดทำเป็นเพียงผู้จัดประสานในรูปของชุดฝึกอบรมและให้คำแนะนำในการศึกษาเท่านั้น ผู้รับการฝึกอบรมที่หวังความสำเร็จในการฝึกอบรมโดยระบบนี้จึงต้องมีวินัยและควบคุมตนเองได้ พร้อมทั้งต้องปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้

- กำหนดตารางการศึกษาเอกสาร ผู้รับการฝึกอบรมควรมีเวลาศึกษาจากเอกสารและทำกิจกรรมในแบบฝึกปฏิบัติหน่วยละ 3 ชั่วโมง ซึ่งหน่วยหนึ่งๆ จะแบ่งเป็น 2 -4 ตอน ผู้รับการฝึกอบรมจึงควรจัดเวลาไว้วันละ 1 ½ ชั่วโมง สำหรับการศึกษาค้นคว้า 1 ตอน

- จัดสถานที่ในการศึกษาด้วยตนเอง โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกาย คือ โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์การเรียนให้พร้อม อุณหภูมิของห้องพอเหมาะไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป ไม่มีเสียงรบกวนและมีแสงสว่างที่พอเพียง

2) การประเมินตนเองก่อนและหลังเรียน

ผู้รับการฝึกอบรมควรตรวจสอบความรู้ก่อนเรียนด้วยตนเองก่อนเรียนจากแบบทดสอบที่เตรียมไว้ให้ในแต่ละหน่วย เมื่อทำแบบประเมินตนเองก่อนเรียนเสร็จแล้วให้ตรวจแนวตอบจากเฉลยที่กำหนดไว้ให้ เมื่อศึกษาหน่วยนั้นเสร็จแล้ว ให้ผู้รับการฝึกอบรมประเมินตนเองหลังเรียน โดยทำแบบทดสอบที่ไว้ เมื่อทำเสร็จแล้วตรวจแนวตอบจากเฉลย หากผู้รับการอบรมเห็นว่าทำแบบทดสอบได้ต่ำกว่าร้อยละ 85 โปรดศึกษาหน่วยที่ศึกษานั้นซ้ำอีกจนกว่าจะสามารถทำได้เพิ่มขึ้น

3) การศึกษาเอกสาร

ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่อง การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ชุดนี้ใช้สื่อหลัก คือ เอกสาร

การศึกษาเอกสาร เป็นสื่อที่บรรจุเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ขอให้ผู้รับการฝึกอบรมตั้งใจศึกษาเอกสารอย่างถี่ถ้วน สามารถจะมีความรู้ในเรื่องที่เรียนอย่างดี การศึกษาเอกสารจะมีประสิทธิภาพเมื่อทำกิจกรรมในแบบฝึกปฏิบัติ พยายามศึกษาประมวลสาระให้ต่อเนื่องกันคราวละ 1 ตอน โดยใช้เวลา 1 ½ ชั่วโมง แต่ละตอนจะแบ่งเป็นหลายหัวเรื่อง การอ่านเนื้อหาใน

แต่ละเรื่องควรอ่านปกติหนึ่งเที่ยวก่อน ตอนท้ายของแต่ละเรื่องจะมี “กิจกรรม” ขอให้ผู้รับการอบรมพยายามบันทึกสาระสำคัญและพยายามทำกิจกรรมด้วยตนเองแล้วตรวจสอบคำตอบกับแนวตอบที่กำหนดไว้

การทำกิจกรรมท้ายเรื่องและการตรวจสอบแนวตอบ

การทำกิจกรรมท้ายเรื่อง เป็นการทบทวนสาระสำคัญของเรื่องที่ได้ศึกษาไปแล้ว ขอให้ผู้รับการฝึกอบรมทำกิจกรรมทุกกิจกรรมท้ายเรื่องตามที่วางที่เว้นให้ทำ เมื่อทำกิจกรรมในแต่ละหัวเรื่องแล้วโปรดตรวจคำตอบในเฉลยคำตอบกิจกรรม ซึ่งได้ให้แนวตอบไว้แล้วในแต่ละหัวเรื่องเช่นกัน

2 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

ในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1) กิจกรรมบรรยาย ประเด็นสารสนเทศกับการเรียนการสอน และการพัฒนาตนและวิชาชีพของครู วิธีดำเนินกิจกรรม

1. วิทยากรบรรยายในประเด็นต่อไปนี้

- 1.1 สารสนเทศกับวิชาชีพครู
- 1.2 ครูกับการสืบค้นสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน
- 1.3 ครูกับการสืบค้นสารสนเทศเพื่อการพัฒนาตนและวิชาชีพ

2. ผู้เข้าอบรมฟังการบรรยายและซักถาม

2) กิจกรรมฝึกปฏิบัติ

สิ่งที่ต้องเตรียมก่อนเข้าฝึกอบรม

ผู้เข้าอบรมจะได้รับหนังสือแจ้งให้เตรียมหัวเรื่องที่ตนสนใจมาล่วงหน้า อาจจะเป็นหัวเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน การพัฒนาตนหรือการพัฒนาวิชาชีพตามความสนใจ

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมฝึกการสืบค้นสารสนเทศในหัวเรื่องที่เตรียมมาด้วยตนเอง โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นรายบุคคล และวิทยากรคอยแนะนำอย่างใกล้ชิด

2. วิทยากรและผู้เข้าอบรมอภิปรายร่วมกันถึงผลการสืบค้นสารสนเทศ

3) กิจกรรมสรุปการอบรม ประเด็นทบทวนการสืบค้นสารสนเทศเพื่อการศึกษา

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมทบทวนสาระสำคัญของการสืบค้นสารสนเทศ เพื่อการศึกษาโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

2. วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมทำแบบประเมินผลหลังเรียนแล้วเฉลย

3. วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมร่วมกับอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมทางไกล

5.3.4 การประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลฯ/ การนำไปใช้

1) การประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลฯประเมินใน 2 ด้าน คือ

1.1) ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังการฝึกอบรมทางไกลสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2) ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ระบุว่ามีความพึงพอใจด้านความรู้และทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวกับชุดฝึกอบรมทางไกลในระดับมากถึงมากที่สุด

5.3.5 การนำไปใช้

1 ใช้ในการสืบค้นสารสนเทศเพื่อนำมาพัฒนาเนื้อหา วิธีการใหม่ๆในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษา

2 รู้จักเปรียบเทียบสารสนเทศที่ได้จากแหล่งสารสนเทศต่างๆ วิเคราะห์ สังเคราะห์ วินิจฉัยเพื่อเป็นพื้นฐานในการเลือกใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศเหล่านั้นอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษา

3 มีการสืบค้นสารสนเทศบ่อยครั้งตามขั้นตอน จนเกิดความชำนาญ มีประสิทธิภาพ สามารถสรุปเป็นข้อสังเกตเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศต่างๆได้ และนำไปแนะนำให้กับนักศึกษา

4 เป็นต้นแบบให้กับนักศึกษาในการเลือกสรร สืบค้นสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศต่างๆอย่างมีวิจารณญาณในการนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน

5.3.6 การติดตามผลหลังการฝึกอบรม

ผลการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานการเรียนการสอนและการพัฒนาตน โดยการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมอบรม ปรากฏผลดังนี้

1. สารสนเทศกับวิชาชีพครู

ครูที่ผ่านการอบรมให้ข้อมูลตรงกันว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศมากขึ้น โดยตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศต่างๆ รู้วิธีการสืบค้นสารสนเทศฉบับเนื้อหาเต็ม รู้ความหมายคำศัพท์ใหม่ๆเกี่ยวกับสารสนเทศ เช่น full text ฐานข้อมูล หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมถึงได้ลองสืบค้นสารสนเทศจากเว็บไซต์ที่มีแนะนำในเอกสารเพิ่มเติม เพราะมีทักษะในการสืบค้นมากขึ้นและรู้ว่าวิธีการสืบค้นสารสนเทศที่ต้องการไม่ยาก นอกจากนี้ครูเห็นว่าการที่จะนำสารสนเทศไปใช้ต้องคำนึงถึงลิขสิทธิ์อย่างถูกต้อง

2. ครูกับการสืบค้นสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

เมื่อได้ผ่านการฝึกปฏิบัติการสืบค้นสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ต่างๆจากเว็บไซต์ที่ ยกตัวอย่างในเอกสารการฝึกอบรม ทำให้ครูได้สารสนเทศที่ตรงประเด็นกับความต้องการมากขึ้น จึงทำให้ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ในด้านความทันสมัย ความครอบคลุม และมีความถูกต้อง ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วยการใช้ link ที่มีให้ การใส่เว็บทำ หรือการใช้บุ๊กมาร์ค (bookmark) อย่างง่ายและสะดวก

3. ครูกับการสืบค้นสารสนเทศเพื่อการพัฒนาตนและวิชาชีพ

จากความรู้ที่ได้จากการอบรมและเอกสารชุดฝึกอบรม ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นในการเข้าไป สืบค้นสารสนเทศเพื่อทำผลงานวิชาการ โดยในขณะที่ไปสัมภาษณ์บรรณารักษ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย พบว่ามีครูที่ได้ผ่านการฝึกอบรมจำนวน 5-6 คนที่เข้าใช้ห้องสมุดมีทักษะการสืบค้นสารสนเทศมากขึ้น สังเกตได้จากการเข้าเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แล้วรู้จักการเข้าเว็บไซต์ของห้องสมุดเพื่อ ค้นหาวิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร สำหรับใช้อ้างอิงในผลงาน และได้มีการสอบถามบรรณารักษ์เพิ่มเติม ในการอ้างอิงบรรณานุกรมตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง

5.3.7 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

1 ผู้เข้ารับการอบรมจะให้ความสนใจกับการอบรมที่ตรงกับความต้องการ และนำไปใช้ในงานที่ตนรับผิดชอบได้

2 การศึกษาทางไกลที่เกี่ยวกับทักษะ-การปฏิบัติ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเรียนรู้ขั้นตอนที่มีความสำคัญ โดยการแนะนำของวิทยากร เพราะจะทำให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น แม้ว่าการลองผิด-ลองถูกด้วยตนเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ก็ตาม

3 การศึกษาทางไกลด้วยตนเองจะมีความเข้าใจได้มากขึ้นถ้าใช้สื่อประสม เนื่องจากสื่อแต่ละลักษณะจะมีลักษณะเด่น-ด้อยต่างกัน สื่อประสมจะช่วยเสริม-เติมเต็มให้กับสื่อที่ใช้ร่วม เพื่อให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4 การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทำให้เกิดข้อคิดใน 2 ด้านคือ 1) การใช้สารสนเทศที่สืบค้นมาได้ของครูผู้สอน ผู้สอนต้องมีความตระหนักอยู่เสมอว่าสารสนเทศที่ได้มามีจำนวนมาก มีรูปแบบหลากหลาย การจะเลือกสารสนเทศใดมาใช้จำเป็นต้องรู้จักวินิจฉัย วิเคราะห์และสังเคราะห์ให้ถี่ถ้วนรอบคอบก่อน และ 2) ผู้สอนจำเป็นต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนของตนตระหนักถึงการนำสารสนเทศที่สืบค้นมาได้เช่นเดียวกัน

5 การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นการนำสิ่ง 2 สิ่งคือ การสืบค้นสารสนเทศและการพัฒนาการเรียนการสอนมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกันให้เห็นภาพชัดเจนว่า ผู้สอนที่จะพัฒนาการเรียน

การสอนของตน และพัฒนาวิชาชีพหรือพัฒนาตนเอง จะมีขั้นตอนวิธีการอย่างไรที่จะนำเอาสารสนเทศที่สืบค้นได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัยมาพัฒนาสิ่งดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงจริยธรรมในการใช้สารสนเทศ

6 การใช้สารสนเทศในการพัฒนาการเรียนการสอนทำให้เกิดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง

7 การใช้สารสนเทศในการพัฒนาการเรียนการสอนและวิชาชีพของตนเองทำให้เกิดการจัดการความรู้ (KM) ของผู้สืบค้นสารสนเทศ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ วางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ควรส่งชุดฝึกอบรมให้ผู้เข้าอบรมก่อนล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้มีโอกาสศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาตามต้องการ

5.4.2 การฝึกปฏิบัติจริงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เข้าอบรมได้ทดสอบความรู้ความเข้าใจของตนเองในสถานการณ์จริง เพื่อตรวจสอบระดับความรู้ของตนเอง ซึ่งในการอบรมพบว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในระดับแตกต่างกันมาก ผู้เป็นวิทยากรต้องให้การดูแลแนะนำหรือให้ผู้เข้าอบรมที่มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่าช่วยเหลือผู้เข้าอบรมด้วยกัน นอกจากนี้วิทยากรจะต้องวางแผนในการให้เวลาผู้เข้าอบรมได้ฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้ใช้ความรู้ความเข้าใจจากการฝึกปฏิบัติได้จริง

5.4.3 การจัดอบรมต้องตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนและคอมพิวเตอร์ให้มีจำนวนเพียงพอกับผู้เข้าอบรมและอยู่ในสภาพพร้อมใช้ เพื่อไม่ให้เกิดการติดขัด ลำช้า เสียเวลา ซึ่งช่วยลดความเบี่ยงเบนในการฝึกอบรม

6. การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง พื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา

6.1 สรุปความเป็นมาของโครงการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง พื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย

จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะกำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ในแต่ละกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนแล้ว ยังได้กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดให้ก็คือ กิจกรรมแนะแนว

ดังนั้น ครูทุกคนที่ต้องทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษานั้น จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการให้ปรึกษาที่จำเป็น ได้แก่ การให้การปรึกษาเป็นรายบุคคล การให้การปรึกษาเป็นกลุ่ม และการให้การปรึกษารอบครัว ในการช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถเข้าใจตนเอง เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา และดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาติดยาเสพติด ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหาหนีเรียน ปัญหาประพฤติดีทางเพศ ปัญหาหลักขโมย และอื่นๆ เมื่อนักจิตวิทยาหรือครูแนะแนวเข้าไปช่วยเหลือ มักพบเสมอว่าสาเหตุมาจากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการให้การปรึกษานักเรียนในปัจจุบันจึงควรให้ความสนใจและความสำคัญกับการให้การปรึกษารอบครัวด้วย และผู้ทำหน้าที่ครูที่ปรึกษาจึงควรได้รับการฝึกอบรมในเรื่องนี้ ทั้งนี้เพื่อจะได้มีการเพิ่มเติมในด้านความรู้ ความเข้าใจ และเทคนิคการให้การปรึกษารอบครัวที่จำเป็น เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้กับการให้การปรึกษารอบครัวแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จึงตระหนักถึงความสำคัญของพื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัว สำหรับครูที่ปรึกษา ที่มีทฤษฎีการให้การปรึกษารอบครัว แนวคิดการให้การปรึกษารอบครัวที่ชัดเจน มีเทคนิควิธีการให้การปรึกษารอบครัวที่ถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จึงได้มีโครงการวิจัยพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง พื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมที่ชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาในการให้การปรึกษารอบครัวพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินจากระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ และจะได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องดังกล่าวให้เป็นแนวทางแก่สถานศึกษาทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ในการให้การปรึกษารอบครัวต่อไป

6.2 กระบวนการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง พื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษามีขั้นตอนดังนี้

6.2.1 หาความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม โดยการสอบถามครูที่ปรึกษาและบุคลากรทางการศึกษา

6.2.2 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เอกสารพื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา พร้อมทั้งเอกสาร/หลักฐานงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรอื่นๆ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาชุดฝึกอบรม

6.2.3 ประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาสาระที่จะใช้ในการฝึกอบรม โดยอาศัยข้อมูลจากบทความ ตำรา งานวิจัย และเอกสารแนวคิด พื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา ที่ปรากฏในเอกสาร/หลักฐาน

6.2.4 ผลิตชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง พื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยผลิตชุดฝึกอบรมทางไกล

6.2.5 ผลิตสื่อเสริม ผู้วิจัยผลิตสื่อเสริมที่ใช้ประกอบในการฝึกอบรม ประกอบด้วย VCD และ สไลด์คอมพิวเตอร์ เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานและเทคนิคการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา

6.2.6 ตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม คณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบชุดฝึกอบรมในด้านความตรงตามเนื้อหาสาระสำคัญของการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการวิจัย วัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

6.2.7 ทดลองใช้ชุดฝึกอบรม ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง พื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา ผู้เข้ารับการอบรม ประกอบด้วย ครู อาจารย์ โดยส่งเอกสารชุดฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ศึกษาล่วงหน้า จากนั้นจึงดำเนินการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ

6.2.8 ประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม ผู้วิจัยประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม โดยประเมินการฝึกอบรมในด้าน 1) ความพึงพอใจที่มีต่อชุดการฝึกอบรมพื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัว จุดเด่น จุดด้อยของหลักสูตรฝึกอบรม 2) ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรม 3) การนำความรู้ไปใช้ 4) ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม 5) ปัญหา อุปสรรคของการฝึกอบรม และ 6) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการฝึกอบรม

6.3 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

6.3.1 รูปแบบและส่วนประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล ได้แก่

1. สื่อหลักเป็นเอกสารการฝึกอบรมทางไกลเรื่องพื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา โดยชุดฝึกอบรมอยู่ในรูปแบบประมวลสาระ มีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1) ชื่อชุดฝึกอบรม
- 1.2) คำอธิบายชุดฝึกอบรม
- 1.3) วัตถุประสงค์
- 1.4) การเตรียมตัวเพื่อศึกษาคด้วยตนเอง
- 1.5) การประเมินผลตนเองก่อนการฝึกอบรม
- 1.6) เนื้อหาสาระที่ใช้ในการฝึกอบรม ประกอบด้วย
- 1.7) กิจกรรมฝึกปฏิบัติ
- 1.8) สื่อประกอบกิจกรรมฝึกปฏิบัติ
- 1.9) การประเมินผลตนเองหลังการฝึกอบรม

2. สื่อเสริม VCD

3. สไลด์คอมพิวเตอร์
4. สื่อประกอบกิจกรรมฝึกปฏิบัติ
5. ตารางการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
6. แบบทดสอบตนเองก่อนการฝึกอบรม
7. แบบทดสอบผลตนเองหลังการฝึกอบรม
8. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม เรื่อง
พื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัว

6.3.2 วิธีการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล มีดังนี้

1. ส่งเอกสารการฝึกอบรมพร้อมสื่อเสริมให้ศึกษาล่วงหน้า

เอกสารการฝึกอบรมชุดฝึกอบรมเรื่องพื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา ได้บรรจุเนื้อหาสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาครอบครัวไว้แล้วเกือบทั้งหมด ฉะนั้นเพื่อให้การฝึกอบรมดำเนินไปด้วยดี และบรรลุผลตามความมุ่งหมายของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รับการฝึกอบรมจึงควรได้รับการศึกษาเอกสารการฝึกอบรมโดยละเอียด ตลอดจนเรียงตามลำดับสาระ จับประเด็นแต่ละเรื่องให้ได้ว่ากล่าวถึงเรื่องสำคัญ ๆ อะไรบ้าง และควรทำบันทึกสาระสำคัญ ๆ ของแต่ละสาระแต่ละเรื่องไว้ด้วย

2. การฝึกปฏิบัติ

ผู้เข้ารับการอบรมทุกท่านจะได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อฝึกปฏิบัติเรื่องพื้นฐานเกี่ยวกับการให้การปรึกษาครอบครัว เป็นเวลา 2 วัน ณ โรงเรียนพิชญศึกษา

3. การประเมินผล

ผู้รับการอบรมทุกท่านจะได้นำแบบทดสอบ ก่อน-หลังการฝึกอบรม เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

4. ข้อเสนอแนะ

ผู้เข้ารับการอบรมควรนำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ได้รับไปทดลองปฏิบัติจริง เพื่อประโยชน์แก่นักเรียนของท่าน และมีระบบบริการปรึกษาครอบครัวเกิดขึ้นในหน่วยงานของตนเอง

6.3.3 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ ผลผลิตที่เป็นชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องพื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา ดังมีองค์ประกอบที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 1

6.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนมีดังนี้

1. ใช้ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เมื่อมีการสอนเรื่องการให้การปรึกษาครอบครัว เช่นให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน ที่นำมาจากเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้
2. ใช้ในการชั้นการสอน ในการสัมมนาเสริม สัมมนาเข้ม รวมทั้งการอบรมเข้มในชุดวิชาที่เกี่ยวข้อง การให้การปรึกษาครอบครัว โดยนำเนื้อหาในเอกสารฝึกอบรม สื่อวีซีดี สไลด์คอมพิวเตอร์ไปใช้ในการเรียนการสอนดังกล่าว
3. ใช้ส่วนของเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการวิจัย เพื่อนำเสนอให้นักศึกษาทราบถึงความจำเป็น และแนวคิดสำคัญของการให้การปรึกษาครอบครัว

ข้อเสนอแนะสำหรับครูที่ปรึกษาและผู้สนใจทั่วไปที่จะนำไปใช้มีดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการให้การปรึกษาครอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา สามารถนำไปใช้กับครูที่ปรึกษาได้ เพื่อเป็นเครื่องมือประเมินความรู้พื้นฐานฯ แต่ต้องศึกษาในรายละเอียดของแบบทดสอบ วิธีการทำแบบทดสอบ การตรวจให้คะแนน และการแปลความหมาย
2. ชุดฝึกอบรมทางไกลในส่วนของเอกสารการฝึกอบรมและ สื่อเสริม ผู้ที่จะนำไปใช้ ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้การปรึกษาครอบครัว ได้รับการฝึกฝนปฏิบัติ และผ่านการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการให้การปรึกษาครอบครัว ก่อนที่จะนำไปใช้